

ФІЛОСОФІЯ АРТУРА ШОПЕНГАУЕРА

Актуальність проблеми. Філософія Шопенгауера з ідеями «песимізму» і відносності буття все частіше виявляється у творіннях письменників постмодерністів, що не може не привертати уваги як літературознавців так і філософів. І природно, що не втрачає актуальності сама тема головних ідей його філософії й впливи її на реальність світу.

Мета. З'ясувати, що послужило базою для виникнення вчення Шопенгауера, з чого воно складалося, які філософи цікавилися цією проблемою. З'ясовано чому і заразом подивися на світ Шопенгауера продовжують цікавити людей

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження є життєвий шлях А. Шопенгауера, який тісно переплітається з його філософськими ідеями

Виклад основного матеріалу. Артур Шопенгауер - знаменитий німецький філософ (1788-1860). У юності він разом з батьками об'їхав Німеччину, Австрію, Швейцарію, Францію і Англію (1803-1805). Повернувшись з подорожі, Шопенгауер за бажанням батька поступив (1805) у вчення до одного великого комерсанта, але коли батько незабаром помер, вирішив присвятити себе вченому терену. У 1809 він поступив на факультет медицини в геттингенському університеті, потім займався філософією у Берліні. Після закінчення своєї головної праці «Світ як воля і представлення» (виданий в Лейпцігу, 1819) Шопенгауер відправився в Іспанію. Після повернення звідти він безуспішно домагався кафедри у берлінському університеті, а в 1831 поїхав у Франкфурт-на-Майні, який вважав найздоровішим містом в Німеччині і вдався до виключно філософського зайняття. У 1895 йому був поставлений у Франкфурті пам'ятник.

Вчення Шопенгауера - об'єктивний ідеалізм у поєднанні з ідеалізмом суб'єктивним. Філософ пропонує синтезувати раціональне та інтуїтивне мислення, так як це єдині складові людського пізнання. Крім зовнішнього досвіду і раціонального пізнання, яку базується на ньому, існує внутрішній досвід. Причому інтуїтивне пізнання виникло раніше, ніж логічне, тому розум повинний базуватися на інтуїції і повинний доповнюватися нею. Специфічною особливістю вчення Шопенгауера є волонтаризм. Шопенгауер услід за Кантом розрізняє «річ в собі» та «явища». «Річ в собі», на його думання, піддається пізнанню. Це не що інше, як «воля». «Воля» становить абсолютний качан будь-якого буття, вона породжує явища або уявлення. Як річ в собі, воля завжди абсолютно вільна. Уся сукупність явищ природи навпаки, підкоряється закону достатньої заподій і існує, тобто є необхідною. Людина теж явище, тому її дії в емпіричному світі необхідні. Це означає, що всі акти волі визначаються мотивами, незалежними від суб'єкта. Характер кожної людини фатально реагує на всі мотиви та спонукання, виключаючи будь-які довільні дії. Людина - раб свого характеру.

На думку Шопенгауера, що повністю співпадає з кантівською, світ є іншим як власним уявленням людини. Але звідси не витікає, що ніякої реальності ніж духовна не існує. Потрібно розрізнати світ у собі, незалежний від власних почуттів і світ, яким людина його бачить і пізнає, тобто світ феноменальний. Наші фактичні пізнання відносяться не до самого світу, яким він є насправді, а лише до світу явищ.

Пізнаюча свідомість сприймає світ через сітку особливих категорій, які просто упорядковують наше уявлення.

Але світ народжений процесом пізнання, як вважає Шопенгауер, відрізняється від ідеального світу, про який нам важко зробити висновок. Не потрібно, отже, абсолютизувати духовні сутності. Ось чому філософія Шопенгауера не визнає таку розумну вигадану професорами і ставши їм необхідно байку про безпосередньо та абсолютно пізнаючий, споглядальний та сприймаючий розум, який потрібно тільки спочатку нав'язати своїм читачам, щоб пізніше вже преспокійно «в'їхати» раз і назавжди нашому пізнанню до Кантом закритої ділянки, за межами можливості усякого досвіду, де вже прямо з'являються основні догми новітнього оптимістичного християнства, безпосередньо розкриті та чудово викладені.

Отже, Шопенгауер розрізняє два світи. Один - це уявлення. Інший, відокремлений від нього цілою прірвою, це світ реальний, Світ - воля.

В першому панує причинність як і в усьому, що знаходиться у часі та просторі. Інший не співвідноситься з часом та простором. Він вільний від усяких меж і нічим іншим не сформований і не скутий. Розрізнити ці два світи-задача філософії Шопенгауера.

Чи можливе взагалі щастя в цьому світі? І де його можна знайти? Ці запитання ставить Шопенгауер у своїй книзі «Афоризми про життєву мудрість».

За словами мислителя, «для благополуччя людини і способу її існування головним є те, що відбувається в ній самій. Саме тут знаходиться безпосереднє джерело внутрішнього вдоволення або невдоволення, що є результатом її відчуття, хотіння та мислення... Якщо говорити простіше - кожний тулиться у своїй свідомості та живе безпосередньо лише в ній, і тому ззовні йому нічим не можна допомогти.» Отже, жодні зовнішні атрибути, навіть ті, які споконвічно цінуються суспільством, не можуть допомогти наблизитись до щастя. Шопенгауер пише: «Різниця в рангах та багатстві дає кожному грати свою роль, проте цій ролі аж ніяк не відповідає внутрішня різниця у щасті та вдоволенні. У кожному сидить все той же бідолаха зі своєю нуждою та гризотою, які в кожного інші, але за формою, тобто за сутністю, майже у всіх одні й ті ж самі.»

Внутрішня наповненість і внутрішня порожнеча - у цьому мислитель бачить розмежування між істинним багатством і бідністю. На його думку, «людина з багатим духом і в повній самотності має чудові розваги з власними думками та фантазіями. В той час як тупицю не в силах позбавити від виснажливої нудьги ані видовища, ані подорожі, ані інші розваги. Для того ж, хто обдарований незвичною та видатною в духовному сенсі індивідуальністю, більшість загальнобажаних насолод є зайвими, непотрібними та навіть обтяжливими.

Будь-які мани та насолоди, які відбиваються у свідомості недалекої людини, виявляються бідними та збляклими у порівнянні зі свідомістю Сервантеса, коли він у в'язниці писав «Дон Кіхота».

Таким чином, найістотнішою умовою для життєвого щастя є те, що людина має в собі самій. І лише тому, що цей внутрішній скарб переважно невеликий, ті, хто вже вийшов із боротьби зі злиднями відчувають себе такими ж нещасними, як й ті, хто ще бореться з ними. Внутрішня порожнеча, банальність свідомості, бідність духу зганяє їх у товариство схожих на себе.»

Список використаних джерел

1. <http://rushist.com/index.php/philosophical-articles/2394-filosofiya-shopengauera>
2. <<Мир как воля и представление>>(Die Welt als Wille und Vorstellung, 1819)
3. <https://www.svoboda.org/a/29043455.html>
4. <https://www.grandars.ru/college/filosofiya/filosofiya-shopengauera.html>